

КОНСПЕКТ

на докторантски изпит по
Психология на развитието в детска и юношеска възраст

Тема 1.

Поведенчески теории и теории за социалното учене

Тема 2.

Развитие на личността – психодинамичната перспектива: (1) З. Фройд

Тема 3.

Развитие на личността – психодинамичната перспектива: (2) Е. Ериксън

Тема 4.

Развитие на личността – етологичният подход: привързаност между майката и детето: Дж. Боулби, М. Ейнсуърт

Тема 5.

Развитие на мисленето и интелекта – когнитивна теория на Ж. Пиаже и културно-историческа теория на Л. Виготски

Тема 6.

Информационен подход към психиката. Възприятие, внимание и памет. Възрастови характеристики. Дефицит на внимание и хиперактивност

Тема 7.

Обучение и психично развитие през начална училищна възраст. Психична готовност за посъпване в училище. Новата социална позиция на детето и взаимоотношенията с учителя. Структура на учебната дейност

Тема 8.

Юношество. Подходи за дефиниране и задачи на развитието. Анатоомофизиологични промени през пубертета и влиянието им върху психичното развитие.

Тема 9.

Юношество. Потребност от автономия и взаимоотношения с родителите

Тема 10.

Юношество. Взаимоотношения с връстниците. Формиране, структура и видове групи. Приятелство и любов

Тема 11.

Юношество. Развитие на самосъзнанието. Формиране на идентичност, нравствено и професионално самоопределение

Тема 12.

Мотивация за учене и учебни постижения. Поведенчески подходи. Външна и вътрешна мотивация за учене. Атрибутивни теории за мотивацията. Перцепция на способностите: чувство за аз-ефективност и чувство за лична ценност. Изпитна тревожност

Тема 13.

Агресия и просоциално поведение. Основни теории; видове агресия; развитие на агресията и просоциалното поведение във възрастов план

Тема 14. Интернализирани проблеми на развитието. Страхове, и тревожност; видове тревожност, възрастова специфика. Юношеска депресия. Рискови фактори. Стрес и стратегии за справяне.

Тема 15.

Морално развитие. Биологичната перспектива за морала. Моралът като усвояване на социалните норми: психоаналитичната теория и теория за социалното учене. Моралът като разбиране и интерпретация на социалната действителност: когнитивни теории. Стадии в моралното развитие

Литература

- Атанасов, Н. (2009). *Теории за психичното развитие в психоанализата*. С.: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“.
- Бърк, Л. *Изследване на развитието през жизнения цикъл*. С.: Дилок, 2012
- Виготски, Л. С. (2005). *Избрани психологически произведения*. Съставител: Д. Йорданов. С.: Псидо ЕООД.
- Виготски, Л. С. (1983). *Мислене и реч*. С.: Наука и изкуство.
- Димитров И. (2007). *Деца и юноши в криза. Опити и самоубийства*. С.: Просвета.
- Димитров И. (2008). *Увод в ортодоксалната психоанализа на развитието*. С.: Просвета.
- Димитров, Ив. Динамика на структурата на "Аз"-а през ранните етапи на онтогенезиса. *Годишник на СУ*, т. 76, 1986, 32-58 (вж. и том 74, 1985, 64-96).
- Ериксън, Е. (1996/2013). *Идентичност: младост и криза*. С.: Наука и изкуство/Рива.
- Калчев, П. (2005). *Готовност за обучение в училище*. С.: Парадигма, с. 16–45/ Калчев, П. (2013). *Тест за училищна готовност*. С.: Изток-Запад.
- Калчев П. (2006). *Скали за тревожност в детска и юношеска възраст. Част 1. Детска проявена тревожност*. С., Изток-Запад, с. 59–110, *Част 2. (2007) Социална тревожност*. С., Изток-Запад, с. 13–42, *Част 3. (2007) Изпитна тревожност*. С. Изток-Запад, с. 17–30.
- Калчев П. (2009). *Скали за агресия в юношеска възраст. Част 1. Многомерна скала за агресивност*. С.: Изток-Запад, с. 20–45, 149–166.
- Калчев П. (2011). *Субективно благополучие и взаимоотношения с родителите и връстниците в юношеска възраст* С.: Изток-Запад, с. 51–71, 129–135, 160–198.
- Пиаже, Ж. (1996). Психология на интелекта. *Педагогика*, № 8, 61-76.
- Фройд, З. (1993). *Детската душа*. С., 1993.
- Фройд, З. (1997). *Аз и То*. С.: Евразия.
- Фройд, З. (1997). *Увод в психоанализата*. С.: Евразия.
- Уиникът, Д. (2008). *От педиатрия към психоанализа*. С.: Център за психосоциална подкрепа, Българско пространство за психоанализа.
- Berk, L.(2012). *Child development*, 9th ed., Boston: Pearson.
- Bjorklund, D. C. Hernández Blasi (2012). *Child and adolescent development: An integrated approach*. Belmont: Wadsworth, Cengage Learning.
- Bowlby, J. *Attachment and loss*. Vol. I, *Attachment*. London/New York, 1982/1969 /Bowlby, J. *Attachment and loss*. Vol. 2: *Separation: Anxiety and anger*. London/New York, 1973 /Bowlby, J. *Attachment and loss*. Vol. 3: *Loss: Sadness and depression*. London/New York, 1980.
- Davies D. (2010). *Child development. A practitioner's guide*. 3rd Ed., New York: Guilford.
- Hauser-Gram, P., J. Nugent, K. Thies, J. Travers (2014). *Development of children and adolescents*. New York: Wiley.
- Kail, R. (2012). *Children and their development*, 6th Ed., Boston: Pearson.
- Newman, B., & P. Newman (2012). *Development through life: A psychosocial approach*. Belmont: Wadsworth, Cengage Learning.

Shaffer, D., K. Kipp (2014). *Developmental psychology: Childhood and adolescence*, 9th Ed. Belmont: Wadsworth Cengage Learning.

Siegler, R., J. DeLoache & N. Eisenberg (2011). *How children develop*. 3rd. ed. New York: Worth Publishers.

Wilmshurst, L. (2009). *Abnormal child psychology: a developmental perspective*. New York: Routledge.

ЗАБЕЛЕЖКА: Посочените в литература учебници по детска и юношеска психология/психология на развитието са примерни. Могат да се ползват всички съвременни (препоръчително след 2000 г.) учебни пособия.

2017

Съставили:

проф. д.пс.н. Пламен Калчев

проф. д.пс.н. Иван Димитров